

УДК 159.9

Застело А.О.¹, Гринь І.В.²

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. СН-110м НУ «Запорізька політехніка»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРИВ'ЯЗАНСТІ (ПРИХИЛЬНОСТІ) В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Однією з актуальних проблем сучасної психологічної науки є проблема психологічної роботи з підлітками, що мають різний тип прив'язаності (прихильності). Ця тема достатньо складна, включає дослідження ряду аспектів, а саме: вікові психологічні особливості, проблеми освіти і виховання, вплив колективу, сім'ї та інше.

Теорія прив'язаності зробила істотний вплив на сучасні дослідження дитячо-батьківських, романтичних і подружніх відносин, яка була закладена видатним англійським психологом Джоном Боулбі і його ученицею Мері Ейнсворт.

Згідно М. Ейнсворт, прихильність - це близькі та міцні емоційні зв'язки, встановлені в результаті тривалих відносин між двома людьми. Прив'язаність відрізняється від інших емоційних зв'язків тим, що саме в стосунках людина переживає почуття захищеності і комфорту.

Незважаючи на великий інтерес вчених до проблем онтогенезу прихильності, ще не існує повної картини динаміки її вікового розвитку. У період «подростництва» відбуваються подальші зміни в свідомості, емоційній сфері і поведінці, пов'язані з відносинами прив'язаності. Завдяки розвитку абстрактного мислення у підлітка відбувається узагальнення досвіду відносин прихильності з окремими близькими людьми (мамою, татом, друзями і т. д.). Для цього віку характерна суттєва диференціація «Я» і «іншого», що позво допомагає підлітку абстрагувати модель свого «Я» від досвіду конкретних відносин.

У підлітковому віці з розвитком абстрактного мислення, коли добре усвідомлюються і диференціюються власний і можливий досвід надійних відносин, досвід відносин з близькими людьми, збільшується неузгодженість уявлень про прив'язаність і досвід поточних і попередніх відносин. Підлітковий вік характеризується прагненням до дистанціювання від батьків і появою нових значущих відносин (дружніх) з однолітками, що відповідають усім характеристикам відносин прихильності. У зв'язку з цим відбувається трансфер функцій прихильності до однолітка, відносини з яким мають іншу субординацію і якість, ніж з дорослими.

Оскільки система прихильності є складно організована динамічна система, то її особливості неможливо оцінити за допомогою однієї з відомих

методик, спрямованих на вивчення якогось одного компонента. Згадувані раніше «Інтерв'ю про прихильності дітей і підлітків» 10-14 років

(Ammaniiti, van IJzendoorn, Speranza, Tambeli, 2000) і «Модифіковане завдання на завершення історій з ляльками»(Granot, Mayselless) застосовуються для оцінки прив'язаності молодших підлітків. Широку популярність здобув «Тест сепарационной тривоги» для підлітків 11-14 років в модифікації Р. Резника (1993). процедура заснована на версіях «Тесту сепарационной тривоги» Н. Каплан (1987) і Х. Хансбург (1973). Спеціально для підлітків Г. Армсденом і М. Грінбергом був розроблений «Питання про прихильності до батьків і однолітків» (1987). «Інтерв'ю про поточні взаєминах» (Crowell, Owens, 1996), широко використовується в дослідженнях прихильності дорослих також беруть інтерв'ю до одного з трьох основних типів прихильності.

«Інтерв'ю про прихильності до сім'ї», «Інтерв'ю про прихильності до однолітків» і «Інтерв'ю про історію прихильності» К. Бартолом'ю (1994) використовуються для оцінки дитячої прихильності в сім'ї. Теоретичне обґрунтування методики спирається на висновок про те, що стилі прихильності визначаються двома вимірами - «моделлю Я» і «моделлю іншого», поєднання яких утворюють чотири типи прихильності: надійний, тривожно-амбівалентний і два різновиди уникаючого типу: «избегающе-опасающийся» і «избегающе-отгоняющий».

Отже, ціннісні орієнтації в психології розглядаються як сукупність найважливіших якостей внутрішньої структури особистості, які є для неї особливо значущими. Але дослідження прив'язаності у підлітковому віці і її вплив на моральні цінності не встановлена. Тому актуально буде дослідити і встановити взаємозв'язок. Не дивлячись на те що проблема цінностей, ціннісних орієнтацій та прихильностей вивчалася, починаючи з древніх часів, залишається багато не вивченого в теоретичному й емпіричному їх вивченні.